

ספר ישראל קדושים - אות ז

כי אברהם ויצחק הם שני קצוות זה בהתפשטות לבד וזה בצמצום לבד. ויעקב אבינו מחובר משניהם להתנהג בכל אחד במקום הראוי. וזהו הקול קול יעקב דאמרו ז"ל (בראשית רבה ס"ה, י"ט) שאמר יצחק אין שם שמים שגור בפי עשו. ונתקשה הרמב"ן שהרי הוא החזיק עשו לצדיק. רק הוא מצד צמצומו כי הוא מסתמא היה רוצה להתדמות לגמרי למעשה יצחק אביו כיון שעשה רק לפניו ולהתדמות ולא מצד עצמו וכח קדושה שבו. וגם כי שורשו פסולת הגבורה דיצחק ומסתמא גם קצת טוב וניצוץ קדוש שהיה תחילה בשביה בו היה גם כן מאותו צד וכח. דהכל זה לעומת זה שזה מדת יצחק אבינו עליו השלום לצמצם עצמו גם כן שלא להרוס לעלות אל ה' ושלא להזכיר תדיר שם שמים רק אחר הכוונה הראוי ובזמן הראוי ובמקום הראוי ולא מיד בתחילת דיבורו שנראה כמזכיר בלא הכנה וכוונה כלל רק ששגור בפיו:

ובאמת צמצום זה היה צריך רק ליצחק שלא היה מטתו שלימה ויצא ממנו פסולת ומפני אותו הפסולת היה צריך לצמצם עצמו גם כן. אבל יעקב שכולו קודש לה' ומטתו שלימה לא היה צריך עוד צמצומים בעצמו ונפשו: ובחולין (צ"א סוף ע"ב) חביבין ישראל דמזכירין השם אחר שתי תיבות ומלאכי השרת אחר שלוש. והענין כי יש שלוש מחנות לפני מחנה שכינה ככתוב באלהו (מלכים - א י"ט, י"א-י"ב) רוח ורעש אש ואחר כך קול דממה דקה ששם נגלה כבוד ה'. וכן בעולמות עליונים ארבעה עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה ובאצילות משכן קדשו יתברך. וכן בקליפה זה לעומת זה הם שלוש רוח סערה וענן ואש מתלקחת ואחר כך ונוגה לו סביב ככתוב ביחזקאל (א', ד'). וכן הוא דרך ההשגה צריך לעבור שלוש מדריגות הקודמים כי אוושי להסעיר הנפש שיוכל לקבל קדושת השם יתברך. וישראל מחיצתן לפני מלאכי השרת כמו שאמרו בירושלמי דשבת (פרק ו' הלכה ט') על הפסוק (במדבר כ"ג, כ"ג) כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל וגו'. כי הם אצילים מכסא הכבוד שהוא למעלה מעולם המלאכים סגי להו בשתי תיבות כמו שאמרו בחולין שם באופנים וחיות שהם מכסא הכבוד עצמו דסגי להו בשתי תיבות יעוין שם וברש"י כמו בישראל כשירדה שכינה למטה היה רק שתי מחנות מחנה ישראל ומחנה לוייה לפני מחנה שכינה:

ובברכות (נ"ח). דמלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע היה רק שתי גנדי כי אוושי והשלישית שתקי ואתי מלכא ומייתי קרא דאלהו והרי שם היה שלוש. רק דשם לגבי אלהו שהוא מלאך כאחד ממלאכי מרום. כי לא חטא מעולם ועל כן לא זכה לחילא יתיר דבעלי תשובה שמושכין בכח טפי ובמקום שבעלי תשובה עומדין וכו' שהם זוכים למעלה יתירה ומחיצה עליונה. ואין אדם צדיק בארץ וכו' והכל בעלי תשובה חוץ מאלהו דעל כן נהפך למלאך שאינו בגדר אדם. דאדם הראשון, שכל העולם כולו נטבעים בדיוקנו והוא עיקר צורת אדם, חטא, והוצרך לתשובה לתקן. והכל מן השמים דעל זה היה בריאת האדם שיגיע למקום שבעלי תשובה עומדין שלמעלה ממדריגת המלאכים. ועל כן מלכותא דארעא שהוא דוגמת מלכותא דרקיע המושג ללבבות דבני ישראל סגי בשתי מחנות:

וחביבות זה דישראל התחיל מיעקב אבינו שנקרא שמו ישראל דעליו נאמר כעת יאמר ליעקב וגו' הנזכר ועל כן נשלחו לו מחנות מלאכים ללוותו. מה שאין כן באברהם ויצחק. וזהו קול יעקב, שאמר השם, אחר שתי תיבות, כי הקרה ה' (בראשית כ"ז, כ'). ותחילת התפשטות זה דהכרת קדושת השם בברואי מטה הוא מאברהם אבינו ע"ה דכתיב ביה (שם כ"א, ל"ג) ויקרא אברם בשם ה' אל עולם שהוא פירסם דבר זה שהשם יתברך הוא כח כל העולם כולו שהכל ממנו. אלא שאברהם ויצחק שני קצוות וכל אחד נטה במדתו לקצה האחרון. ועל כן מצד אברהם היה תכלית ההתפשטות שחשב שיפורסם לגמרי אלהותו יתברך בכל הלבבות בלי שום הגדרה. והזכיר השם גם אחר תיבה אחת והוא התחלת האורה שאחר החושך דשני אלפים תוהו וכמו שאמרו בבראשית רבה (ב', ג') עד מתי העולם באפילה תבוא האורה יהי אור זה אברהם וכו'. וכן איתא (שם ל', י') עד שאתה מאיר לי מאספוטמיא וכו' והוא האור דששת ימי בראשית שאדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו ונגנו בעולם הזה מפני הרשעים שאין ראויים לאור כזה. ועל כן בא יצחק אחר כך וגנו אור בהיר הזה. כי אור חזק למי שאין ראוי לקבלו מכהה עיניו ועל כן נאמר (תהלים י"ח, י"ב) ישות חושך סתרו:

וכן במתן תורה (שמות י"ט, י"ח) הר סיני עשן וגו' באש. דאף שהאש מאיר העשן שסביבותיו הוא חושך המעלים האור. וכל העם רואים וגו' ואת ההר עשן (שם כ', ט"ז) שהשיגו רק החושך שסביבות האור כי הם עמדו מרחוק עדיין. ומשה לבד נגש אל הערפל וגו' (שם פסוק י"ח) למחנה שכינה ואהרן במחנה לוייה והם במחנה ישראל שזכו לה כל זרע יעקב להשיג על כל פנים העשן המתפשט מהאש. ואין זה חושך גמור רק כמו ערפלי טוהר והאור מושג מתוכו כמסתכל באספקלריא שאין מאירה דרך משה רבינו ע"ה הסתכל באספקלריא המאירה (יבמות מ"ט ע"ב)

וכל ישראל שזכו לנבואה במתן תורה היינו כנבואת שאר נביאים באספקלריא שאין מאירה. וזהו ההשגה דרך העשן והערפל המפסיק ביניהם לאור:

וזהו מדת יעקב אבינו ע"ה קו האמצעי שמחבר שני הקצוות לאחוז בדרך הממוצע כי יצחק אחז בקצה האחרון שהוא תכלית הצמצום וההעלם וכן איתא בזוה"ק פרשת וישלח (קס"ח ריש ע"ב) יצחק וכו' דאיהו חושך עיין שם. ועל כן הפסולת שלו הוא חושך גמור מסיטרא דאחשך אנפי בריין:

וזהו גם כן כהיון עיניו שאמרו ז"ל (תנחומא תולדות ח') דהיה על ידי הסתכלותו בעקידה ועל ידי נשי עשו. והא בהא תליא דאותו אור מופלא שהשיג בעקידה שגרם כהיון עיניו לזקנתו היה אחר שנתברר פסולת הרע שיצא ממנו בנשי עשו. ועל כן איתא בבראשית רבה (ס"ה, ה') עליו (ישעיה ה', כ"ג) וצדקת צדיקים יסירו ממנו זה משה רצה לומר דכתיב ביה (דברים ל"ד, ז') לא כהתה עינו שאף שהשיג אורות גבוהים יותר לא גרם לו כהיון עינים כי הוא דוגמת יעקב אבינו ע"ה רק זה מלגאו וזה מלבר כידוע. וביעקב היה תחילה גם כן שמץ מאותו פסולת דעשו מצד ההוצי שסביב האסא והחוחים הסובבים השושנה על ידי הערבוביא דטוב ורע. שאף שהיה כלול משני הקצוות כח אביו היה גובר בו דעל כן איתא (בראשית רבה צ"ד, ה') חייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו. עד יום שמת אברהם אבינו ע"ה שאז נקלט בו הקדושה דאברהם אבינו ע"ה ואורו דחה החושך למקום הראוי לו שהוא בעשו ונתמלא כולו בחושך גמור: